

ROKEN JEUGD MONITOR 2013

KERNPUNTEN

- In 2013 heeft bijna een derde van de jongeren in de leeftijd van 10 tot en met 19 jaar ooit gerookt, heeft 16 procent dit de afgelopen vier weken nog gedaan en rookte 9 procent dagelijks.
- Tussen 2012 en 2013 is het dagelijks roken onder jongeren gedaald van 11 naar 9 procent. Deze daling is met name zichtbaar vanaf 16 jaar.
- Roken komt het meest voor op het VMBO-b en het minst op het VWO. Van de scholieren op het VMBO-b is 12 procent een dagelijks roker, op het VWO geldt dit voor 3 procent.
- Ruim een kwart van alle jongeren heeft wel eens een waterpijp gerookt. Dit is gestegen ten opzichte van 2012. Onder jongeren die de afgelopen maand tabak hebben gerookt heeft zelfs 70 procent weleens waterpijp gerookt.
- Jongeren onder de 16 jaar halen hun tabak voornamelijk bij het benzinstation, de supermarkt, de snackbar of de tabakszaak; jongeren van 16 jaar en ouder noemen de supermarkt veruit het meest, gevolgd door het benzinstation, de tabakszaak en de snackbar.
- Van de jongeren onder de 16 jaar die wel eens sigaretten kopen zegt één op de zes (16%) dat hierbij vaak of altijd naar hun leeftijd wordt gevraagd.
- Ruim de helft van de jongeren geeft aan dat er bij hun op school (op sommige plaatsen) gerookt mag worden. Dit is niet veranderd ten opzichte van 2012.

DE STUDIE

De cijfers in deze factsheet zijn afkomstig uit de Roken Jeugd Monitor 2013, uitgevoerd door TNS-NIPO in opdracht van het Trimbos-instituut. De studie vond plaats onder een representatieve aselechte steekproef van schoolgaande jongeren in de leeftijd van 10 t/m 19 jaar. Voor het benaderen van scholieren is gebruik gemaakt van een getrapte steekproefprocedure, waarbij in eerste instantie aselechte scholen werden benaderd en

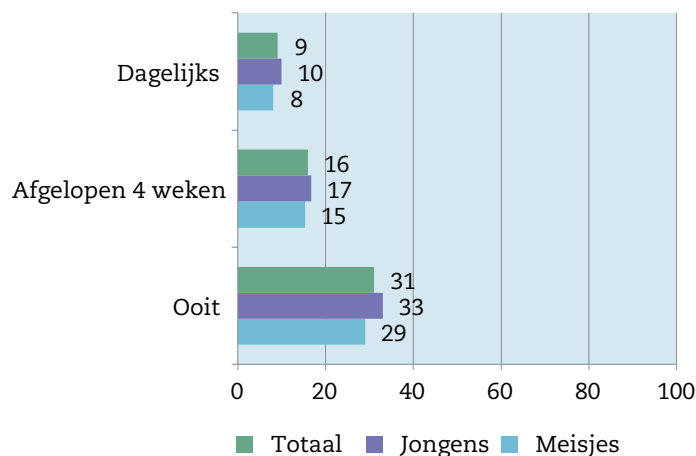
vervolgens binnen deze scholen aselechte scholieren/studenten werden geselecteerd. Niet alle jongeren in deze leeftijdsgroep zitten nog op school. Daarom zijn ook jongeren benaderd die geen dagopleiding volgen. Deze niet schoolgaande jongeren zijn geworven via een panel van TNS-NIPO. Aan de studie deden 140 scholen met 4377 jongeren mee. Zij werden face tot face geïnterviewd, waarbij de gegevens door de interviewers direct ingevoerd werden in een laptop.

In deze factsheet worden in een aantal gevallen de in 2013 verzamelde cijfers vergeleken met cijfers uit de Roken Jeugd Monitor van 2012. Deze studie werd eveneens uitgevoerd door TNS-NIPO, in opdracht van Stivoro.

HOEVEEL JONGEREN ROKEN?

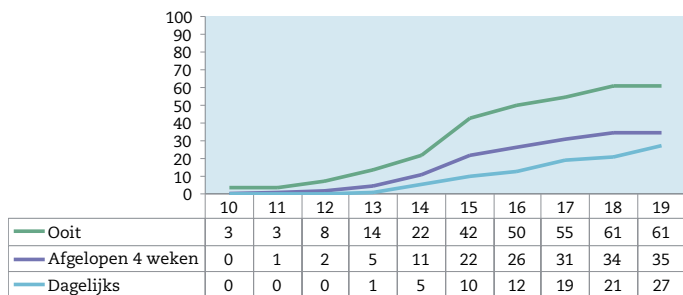
Bijna een derde (31%) van de jongeren in de leeftijd van 10 tot en met 19 jaar heeft ooit gerookt en 16 procent van de jongeren heeft de afgelopen vier weken nog gerookt. Er is hierbij geen significant verschil tussen jongens en meisjes. Negen procent van de jongeren rookt dagelijks. Ook dit verschil is niet significant tussen jongens en meisjes (zie figuur 1).

Figuur 1. Prevalentie van roken onder jongeren, naar geslacht (%). Peiljaar 2013.

Op dertienjarige leeftijd heeft ongeveer een op de zeven jongeren (14%) wel eens met roken geëxperimenteerd en heeft 5 procent de afgelopen vier weken nog gerookt. Dagelijks roken komt vrijwel niet voor in deze leeftijdsgroep. Onder de vijftienjarigen zijn deze percentages sterk gestegen: bijna de helft van de jongeren heeft op deze leeftijd ooit gerookt, ruim 20 procent heeft de afgelopen vier weken gerookt en 10 procent is een dagelijks roker (zie figuur 2).

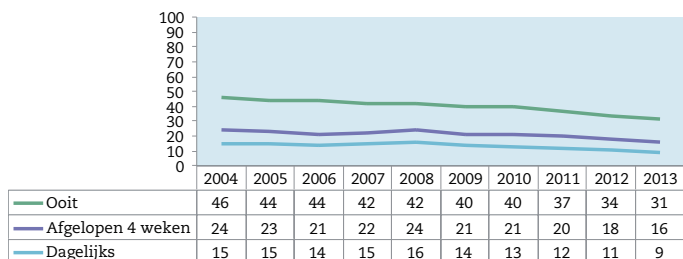
Figuur 2. Prevalentie van roken onder jongeren naar leeftijd (%). Peiljaar 2013

NEEMT ROKEN ONDER JONGEREN AF?

Sinds 2004 is sprake van een geleidelijke daling in het percentage jongeren dat ooit gerookt heeft, in de afgelopen 4 weken gerookt heeft en dagelijks rookt (zie figuur 3).

Figuur 3: Trends in roken onder jongeren tussen 2004 en 2013

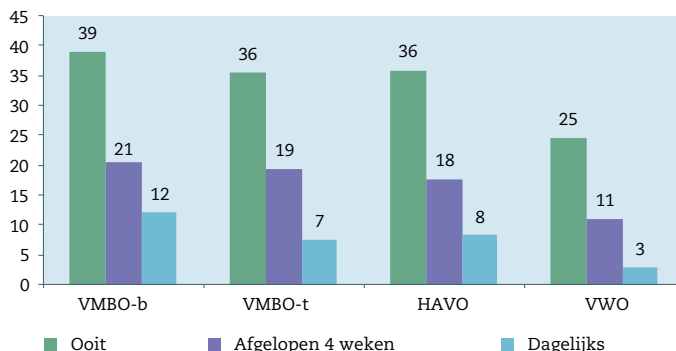

Bij vergelijking van de cijfers van 2013 en 2012 zien we geen significant verschil in het percentage jongeren dat ooit of in de afgelopen vier weken heeft gerookt. Wel is het percentage jongeren dat dagelijks rookt gedaald van 11 procent in 2012 naar 9 procent in 2013. Deze daling heeft met name plaatsgevonden onder jongeren van 16 jaar (van 23% in 2012 naar 12% in 2013).

ZIJN ER VERSCHILLEN IN ROOKGEDRAG TUSSEN OPLEIDINGSNIVEAUS?

Het rookgedrag van jongeren in het voortgezet onderwijs hangt samen met het schoolniveau. Van de jongeren op het VMBO-b heeft 39 procent wel eens gerookt, heeft een op de vijf (21%) de afgelopen vier weken nog gerookt en is een op de acht (12%) een dagelijks roker. Op het VWO komt roken minder vaak voor: een kwart van de jongeren (25%) heeft wel eens gerookt, een op de negen (11%) heeft dit de afgelopen vier weken nog gedaan en slechts 3 procent is een dagelijks roker. Jongeren op het VMBO-t en de HAVO nemen een tussenpositie in (zie figuur 4).

Figuur 4. Prevalentie van roken onder jongeren in het voortgezet onderwijs, naar schoolniveau (%). Peiljaar 2013

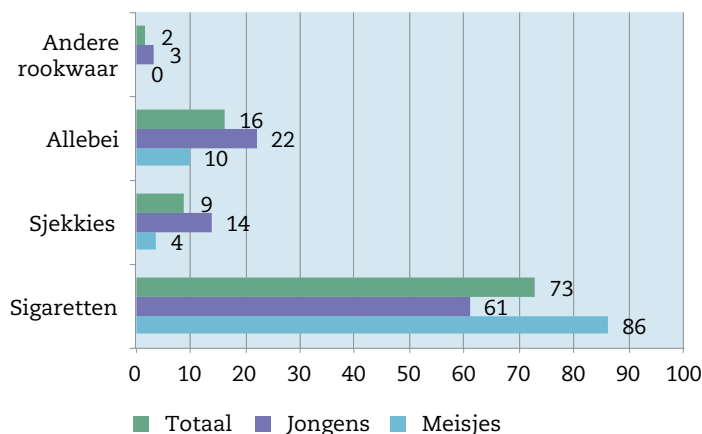

WAT ROKEN JONGEREN?

Aan jongeren die in de afgelopen vier weken hebben gerookt (voortaan rokers genoemd) is gevraagd of ze sigaretten of sjekkies roken. Sigaretten zijn het meest populair; 73 procent van de rokers rookt sigaretten. Negen procent van de rokers rookt sjekkies en 16 procent geeft aan zowel sjekkies als sigaretten te roken (zie figuur 5). Er zijn hierin wel wat verschillen tussen jongens en meisjes. Meisjes roken vaker sigaretten dan jongens en jongens roken vaker sjekkies of een combinatie van sigaretten en sjekkies dan meisjes.

Figuur 5. Soorten rookwaar onder jongeren die roken, naar geslacht (%). Peiljaar 2013

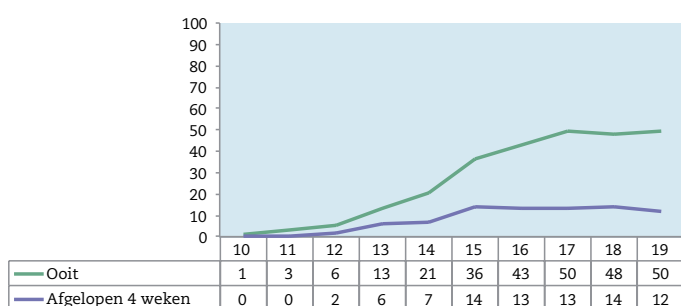
HOEVEEL JONGEREN ROKEN WATERPIJP?

Ruim een kwart van de jongeren (26%) heeft wel eens een waterpijp gerookt. Dit is een stijging ten opzichte van 2012. Toen had 23 procent dit wel eens gedaan. Jongens hebben iets vaker (30%) wel eens waterpijp gerookt dan meisjes (23%).

Eén op de twaalf jongeren (8%) heeft in de afgelopen vier weken nog een waterpijp gerookt. Ten opzichte van 2012 is dit stabiel gebleven. Ook hier zien we dat dit vaker voorkomt bij jongens (10%) dan bij meisjes (6%).

Het percentage jongeren dat ooit of in de laatste vier weken waterpijp heeft gerookt stijgt met de leeftijd (zie figuur 6). Op 14-jarige leeftijd heeft een vijfde van de jongeren wel eens waterpijp gerookt (21%), op 17-jarige leeftijd geldt dit voor de helft (50%). De afgelopen vier weken heeft 7 procent van de 14-jarigen een waterpijp gerookt en op 15-jarige leeftijd is dit verdubbeld tot 14 procent. Daarna blijft het percentage stabiel (zie figuur 6).

Figuur 6: Prevalentie van het roken van een waterpijp, naar leeftijd (%). Peiljaar 2013

Onder jongeren die de afgelopen vier weken tabak gerookt hebben komt het roken van een waterpijp vaker voor dan onder jongeren die niet roken. Van de rokers heeft 70 procent ook wel eens waterpijp gerookt, vergeleken met 18 procent van de niet-rokers. In de afgelopen vier weken heeft 30 procent van de rokers en 4 procent van de niet-rokers nog een waterpijp gerookt.

HOE KOMEN JONGEREN AAN TABAKSPRODUCTEN?

Jongeren die wel eens hebben gerookt en wel eens sigaretten kopen (voor zichzelf en/of voor anderen) is gevraagd waar ze hun sigaretten meestal vandaan halen. Meerdere antwoorden waren mogelijk.

Jongeren noemen de supermarkt het vaakst (70%), gevolgd door het benzinestation (41%) en de tabakszaak (27%) (zie tabel 1). Er zijn hierin duidelijke verschillen tussen de leeftijdsgroepen. Jongeren onder de 16 jaar kopen het vaakst bij een benzinestation (39%), gevolgd door de supermarkt (29%), de snackbar (23%) en de tabakszaak (19%), terwijl jongeren van 16 jaar en ouder de supermarkt veruit het meest noemen (79%), gevolgd door het benzinestation (41%), de tabakszaak (29%) en de snackbar (22%). De top vier van verkooppunten is sinds 2012 gelijk gebleven.

Tabel 1: Hoe komen jongeren die roken aan hun tabak (%¹)? Peiljaar 2013.

	Totaal	≥16 jaar	<16 jaar
Supermarkt	69,5	78,5	29,3
Pomp-/benzinestation	40,5	40,8	39,1
Tabakszaak	27,2	28,9	19,4
Snackbar	22,0	21,7	23,0
Café	14,8	14,6	15,7
Op het station	10,6	12,4	2,7
Tijdschriftenwinkel/kiosk	8,6	8,5	9,2
Discotheek	8,4	8,8	6,7
Automaat	8,3	7,9	9,8
Vrienden/vriendinnen	3,5	2,4	8,8
Ouders	2,2	1,7	4,5
Overig	1,2	1,6	4,2
Weet niet	0,3	0,3	0

¹ Het totale percentage is groter dan 100, omdat meerdere antwoorden mogelijk waren

HOE VAAK WORDT BIJ JONGEREN ONDER DE 16 JAAR NAAR LEEFTIJD GEVRAAGD?

Van de jongeren onder de 16 jaar die wel eens sigaretten kopen zegt slechts één op de zes (16%) dat hierbij vaak of altijd naar hun leeftijd wordt gevraagd. Zes procent geeft aan dat dit regelmatig gebeurt en ruim een kwart (28%) af en toe. De helft van de jongeren onder de 16 jaar (50%) rapporteert dat zij bijna nooit gecontroleerd worden bij het kopen van sigaretten.

WAT IS HET DRAAGVLAK VOOR VERHOOGING VAN DE LEEFTIJDGRENSEN NAAR 18 JAAR?

Een ruime meerderheid van alle jongeren is voorstander van de verhoging van de leeftijdsgrens naar 18 jaar: bijna driekwart (73%) van de jongeren ondersteunt deze maatregel. Wel zien we hierbij een significant verschil tussen jongeren onder de 16 en jongeren van 16 jaar en ouder. Van de jongeren onder de 16 jaar ondersteunt 78 procent de maatregel en van jongeren van 16 jaar en ouder 65 procent.

HOE DENKEN JONGEREN OVER DE GEZONDHEIDSRISICO'S VAN ROKEN?

Van de jongeren die de afgelopen maand gerookt hebben denkt 69 procent dat dit een risico vormt voor hun gezondheid. Een kwart (26%) denkt dat dit wel meevalt en vier procent van de rokende jongeren denkt geen risico te lopen. Er zijn hierin geen verschillen ten opzichte van 2012. Van de jongeren die niet roken is 90 procent van mening dat roken een gezondheidsrisico vormt.

HOVEEL JONGEREN STOPPEN MET ROKEN EN OP WELKE MANIER DOEN ZE DAT?

Van de jongeren die aangeven ooit wel eens gerookt te hebben is 43 procent inmiddels weer gestopt. Van de jongeren die momenteel nog roken heeft 49 procent wel eens geprobeerd te stoppen.

De jongeren die gestopt zijn of wel eens een stoppoging hebben gedaan geven verschillende manieren/redenen om te (proberen te) stoppen. In onderstaande tabel staan deze manieren/redenen weergegeven. Veruit de meeste jongeren die gestopt zijn of hebben geprobeerd te stoppen hebben dit zonder hulp of hulpmiddelen gedaan (84%).

Tabel 2: Meest genoemde manieren/redenen van stoppen met roken (% van jongeren die gestopt zijn of wel eens een stoppoging hebben gedaan). Peiljaar 2013.

	%
Zonder hulp	84
Weddenschap of niet roken afspraak met iemand	4
Beloning van ouders	2
Nicotinevervangers (pleisters, kauwgom etc)	1
Vond het vies/smerig	1
Op verzoek van anderen	0,6
Folder gelezen	0,5
Vanwege ziekte/ zwangerschap	0,5

Van de jongeren die momenteel roken geeft een op de tien (9,5%) aan binnen een maand te willen stoppen. Nog eens twaalf procent zegt nu nog niet te willen stoppen, maar wel binnen een half jaar. Bijna de helft van de rokende jongeren (46,2%) zegt ooit wel te willen stoppen, maar zeker niet in de komende zes maanden.

ZIJN OUDERS OP DE HOOGTE VAN HET ROKEN DOOR HUN KIND?

Jongeren die wel eens hebben gerookt is gevraagd of hun ouders hiervan weten. Bijna tweederde van de ouders (63%) is, volgens de jongeren zelf, op de hoogte van het roken van hun kind. Wel verschilt dit enigszins naar de leeftijd van het kind. De 10-12 jarigen geven het vaakst aan dat hun ouders hiervan op de hoogte zijn (73%), gevolgd door de 17-19 jarigen (67%) en 13-14 en 15-16 jarigen (allebei 57%).

MAG ER OP SCHOOL GEROOKT WORDEN EN WAAR?

Ruim de helft van de jongeren (52%) geeft aan dat er bij hun op school (op sommige plaatsen) gerookt mag worden. Iets minder dan de helft (45%) zegt dat dit helemaal niet mag. De overigen zeggen dit niet te weten. Er zijn hierin geen veranderingen ten opzichte van 2012.

De jongeren die aangeven dat er op school gerookt mag worden is gevraagd op welke plekken dit dan mag. In veruit de meeste gevallen mag er op het schoolplein gerookt worden, gevolgd door het rookhok voor leerlingen (zie tabel 3). Bij een klein percentage scholen mogen leerlingen roken in het rookhok voor volwassenen en buiten het schoolplein.

Tabel 3: Locaties op school waar leerlingen mogen roken (%). Peiljaar 2013.

Locatie	%
(deel van) het schoolplein	82
Rookhok voor leerlingen	25
Rookhok voor volwassenen	4
Achter hek/buiten het schoolplein	2

Colofon

Auteurs

Jacqueline Verdurmen
Karin Monshouwer
Margriet van Laar

Ontwerp & productie
Canon Nederland N.V.

Beeld

Deze uitgave is als download beschikbaar via www.trimbos.n/webwinkel met artikelnummer **AF1266**

© 2014, Trimbos-instituut, Utrecht

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd en/of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, zonder voorafgaande toestemming van het Trimbos-instituut.

**ROKEN
INFOLIJN**
www.rokeninfo.nl
0900-1995

€ 0,10/min